

Yttrande till remiss om Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m., dnr: 3295/2021

Bakgrund

Boverket fick ett regeringsuppdrag i juni 2019 att se över myndighetens bygg- och konstruktionsregler. I slutrapporten "Möjligheternas byggregler - Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler" (2020:31) beskrivs den nya regelmodellen för bygg- och konstruktionsreglerna. Boverket har därefter tagit fram förslag på nya föreskrifter för skydd mot buller i byggnader (kap 7, BBR) med tillhörande konsekvensutredning, som var ute på remiss våren 2021. Under våren 2023 har förslag på nya föreskrifter för hygien och hälsa samt säkerhet varit ute på remiss.

Det nya förslaget om föreskrifter för krav på tomter m.m. ansluter till den nya regelmodellen för Boverkets byggregler. Remissförfrågan avser inte den nya regelmodellen i sig utan endast de delar av BBR som rör krav på tomter. Den nya regelmodellen innebär dock en betydande förändring gentemot nuvarande byggregler och borde därmed omfattas av remissförfarandet.

Sammanfattningsvis anser FOJAB att:

- övergripande bestämmelser i kap 1 bör samordnas och samlas i en gemensam föreskrift, där hänsyn till omhändertagande och återbruk av byggprodukter bör lyftas upp och möjliggöras tydligare
- framtaget förslag avseende krav på tomter bör bearbetas avseende 2 kap Tillgänglighet och användbarhet, kap 4 Skydd mot olyckor samt 5 kap Skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader, enligt nedan

1 kap. Övergripande bestämmelser

FOJAB anser att övergripande bestämmelser bör samordnas och samlas i en gemensam föreskrift, avseende krav på byggprodukter och material, projektering och utförande samt kontroll, på liknande sätt som i nuvarande BBR. Områdesspecifika definitioner och föreskrifter anges lämpligen i inledningen till respektive föreskrift.

Formulering avseende krav på byggprodukter och material bör kompletteras för att även inkludera icke-jungfruliga byggnadsdelar och materialkomponenter. Viktigt att föreskrifterna utgår från PBL 10 kap 6§ samt EUs avfallsdirektiv (2018/851) punkt 16.

2 kap. Tillgänglighet och användbarhet

FOJAB anser att föreskrifterna bör förtydligas avseende vilka tomter som avses med formuleringen ”som ska vara tillgängliga och användbara” (1§). Nuvarande BBR finns en hänvisning till PBL (8 kap 9§) där det framgår att reglerna gäller för ”en obebyggd tomt som ska bebyggas om det inte är orimligt med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt”. De nya föreskrifterna bör få motsvarande förtydligande för att öka läsförståelsen.

FOJAB anser att begreppet ”i direkt anslutning” (5§) bör ändras till ”i anslutning” då kravet bör anses vara uppfyllt även om angöringsplatsen är placerad på t.ex. andra sidan gatan, förutsatt att kravet på max 25 m uppfylls.

FOJAB avstyrker förslaget på att maximalt avstånd till tillgänglig parkeringsplats utgår. I tillhörande kommentar (5.3.5) uppges att funktionskravet på självständig förflyttning på tomten i 2 kap 3§ är styrande, och omfattar även avståndet. Avsikten med att inte ange ett exakt mått är att man ska ta hänsyn till markens utformning, så att en plan gångväg kan medge större avstånd än en med stora nivåskillnader. FOJAB anser att det dock bör anges ett maximalt avstånd och/eller någon form av vägledning eftersom nuvarande formulering skapar ett allt för stort tolkningsutrymme. Eftersom definitionen av olika marklutningar (förutom max 1:12) har utgått är det otydligt vem som avgör vad som räknas som platt mark samt små respektive stora nivåskillnader.

FOJAB anser att begreppet ”i direkt anslutning” (6§) bör ändras till ”i anslutning” då kravet bör anses vara uppfyllt även om tillgänglig parkeringsplats är placerad på t.ex. andra sidan gatan. Istället är det angeläget att någon form av maximalt avstånd anges, gärna i relation till olika marklutningar.

4 kap. Skydd mot olyckor

FOJAB anser att föreskrifterna avseende utformning av gångvägar (§1) bör förtydligas. Föreslagen formulering ”går att använda dem på ett säkert sätt” lämnar stort tolkningsutrymme avseende behov av ledstänger samt avåkningskydd i relation till olika marklutningar.

I det nya förslaget finns inte längre en definition av platt mark, motsvarande 1:50 i nuvarande BBR. En mycket viktig och vägledande definition när man ska beakta risk för olyckor. Utöver detta så har kravet på vilplan utgått, vilket innebär att marken får luta upp till 1:12 utan vilplan. PBL och ALM gör redan avsteg för terrängens förutsättningar, då man inte kan planhyvla våra städer. Att helt ta bort vilplanskravet känns som en klar försämring för rörelsehindre.

Även formuleringen ”ha balansstöd i form av ledstång om det behövs för att skydda mot fall” (1§) är otydlig och svårtolkad. Kan den nitiske bygglovs-handläggaren kräva att det finns ledstång på alla gångvägar i utemiljön?

FOJAB anser att föreskrifterna även bör förtydligas avseende skydd mot fall vid nivåskillnader inom tomt. Förvisso gäller de allmänna kraven på säkerhet i PBL som anger att risken för olyckor ska begränsas på tomten. Dock innebär denna formulering stora skillnader i tolkning, vilket skapar otydlighet och ofta godtyckliga bedömningar.

Avser bestämmelsen i 1§ pkt 2 att gångväg bör ha ledstång om den lutar i gångriktningen eller gäller det även vid eventuell nivåskillnad vid sidan av gångvägen?

Öppning i mark regleras av 2§, men utifrån nuvarande formulering i BBR (8:92) avser detta främst ytor som är avsedda att gå på. Men vad gäller vid nivåskillnader i form av stödmurar eller sluttande mark med större lutning än 1:12?

FOJAB anser att formuleringen ”På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna” (2§) bör förtydligas. Den naturliga tolkningen är att föreskriften därmed gäller förskolegård samt slutet/inhågnad bostadsgård. Men i kommentarerna (5.5.3) framgår att endast industritomter samt flyg- och hamnverksamheter inte omfattas av föreskriften. På vilka tomter med skolgårdar/idrottsplatser/kontor/parkering/sjukhus mm kan man förvänta sig att barn i förskoleåldern vistas utan tillsyn av vuxna?

5 kap. Skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader

FOJAB anser att föreskrift om krav på stötdämpande underlag vid fasta lekredskap ska förtydligas (1§) eftersom risk för fall alltid föreligger. Enligt gällande säkerhetskrav behövs stötdämpande underlag vid fallhöjd på mer än 0,6 m och/eller tvingande rörelse. Med nuvarande formulering kan den nitiske tolka att det alltid är krav på stötdämpande underlag.

FOJAB anser att föreskrifter avseende dammar (§4) behöver förtydligas. Omfattas planerade dagvattensänkor och tillfälliga vattenansamlingar av begreppet dammar? Det är inte rimligt att dessa ska omgärdas av skydd som barn inte kan ta sig förbi, dvs typ staket. I nuvarande BBR (8:952) anges under allmänna råd att flacka kanter kan vara ett skydd mot barnolycksfall, vilket är det naturliga sättet att utforma dagvattensänkor i grönområden. Utöver detta finns många andra typer av skyfallsåtgärder som kan skapa öppna ”vattenmagasin”, både på allmän platsmark samt tomtmark. Att säkra dessa mot barnolycksfall är inte rimligt, men bör kunna hanteras genom att addera begreppet ”på tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna” till 4§ (samt ev tillkommande paragraf avseende dagvatten- och skyfallsåtgärder).

FOJAB anser att formuleringen ”På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna” (5§) bör förtydligas. Se kommentar ovan för 4 kap 2§.

Slutsats

FOJAB anser att Boverkets byggregler tydligt ska ange minimikraven som definieras av staten och dessa krav ska vara enkla att verifiera, vilket behöver beaktas särskilt vid funktionskrav. Att överlåta lösningar och verifieringar till byggherren riskerar att snarare komplicera och fördyra byggprocessen än att öka möjligheterna till innovativa lösningar. Redan idag framgår det tydligt att byggherren får använda sig av andra lösningar än vad som anges i allmänna råd, så länge den bindande föreskriften ändå uppfylls.

Att det nya regelverket kommer underlätta för byggherrar och konsulter känns inte troligt. Tvärtom kommer den nya regelmodellen sannolikt skapa osäkerhet som riskerar att fördyra och i värsta fall minska byggandet tills ny praxis har landat.

Ett tydligt överskådligt regelverk ger en förutsägbarhet som är välbehövlig för alla parter. Detta skapar i sin tur bättre förutsättningar för att genomföra hållbart byggande, som omfattar ekologiska, ekonomiska och sociala faktorer.

FOJAB anser att framtaget förslag för krav på tomter m.m. bör bearbetas avseende 2 kap Tillgänglighet och användbarhet, kap 4 Skydd mot olyckor samt 5 kap Skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader. Övergripande bestämmelser i första kapitlet bör samordnas och samlas i en gemensam föreskrift, på liknande sätt som nuvarande BBR. Övriga kapitel lämnas utan ställningstagande.

Kontakt

Emma Carlbom, Projektledare arkitektur, 0734-74 74 25,
emma.carlbom@fojab.se

Karin Fagerberg
Operativ chef FOJAB, Arkitekt SAR/MSA, 0705-27 46 15,
karin.fagerberg@fojab.se